

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام مرتدین و اولاد صغار مرتدین و کفار

(ترجمه)

به جواب رفیق احمد ابوجعفر

پرسش:

السلام علیکم و رحمت الله و برکاته!

و بعد؛ شیخ بزرگوارم، در نزد سوالی است امید که شما جواب آن را بدهید:

آیا بین قول رسول الله صلی الله علیه و سلم تعارض به وجود نیامده که در خصوص طفل از اولاد مرتدین پرسان شدند... گفتند آن‌ها در آتش هستند؟ و در روایت دیگری رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند، آن‌ها و پدران شان در آتش هستند. این دو قول با این قول او صلی الله علیه و سلم در تعارض نیست؟ «رُفِعَ أَلْقَمٌ عَنْ ثَلَاثٍ...» یعنی قلم (تکلیف) از سه کس برداشته شده است. و همچنان از او صلی الله علیه و سلم ذکر شده که فرمودند: «...وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ» یعنی؛ و از طفل تا بالغ شود. و یا همان طوری که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است.

پاسخ:

و علیکم السلام و رحمت الله و برکاته!

1- در مقدمه در ماده 7 آمده است: «و اما فقره "ج" این ماده، بدون شک اسلام احکامی را در خصوص مرتد واضح نموده و بعضی از این احکام اینست که مرتد وقتی دوباره به اسلام رجوع نکرد، باید به قتل برسد؛ به دلیل این فرموده رسول الله صلی الله علیه و سلم:

«مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَأَقْتُلُوهُ»

ترجمه: هرکس دین خود را عوض کرد، آن را به قتل برسانید. (این حدیث را بخاری از ابن عباس روایت کرده است...)

این روایت در خصوص خود مرتد است؛ اما در خصوص اولاد مرتد که در وقت غیر اسلام تولد می‌شوند؛ یعنی وقتی مسلمان مرتد شده و کشته هم نشده و به دین دیگری رفته و مرتد شده است؛ مثل این که مسلمان نصرانی یا یهودی و یا مشرک شده و در این حالات برایش اولاد تولد می‌شود؛ در حالی که او شخص به حالت ارتداد است، برایش تولد می‌شود؛ پس این اولادها نصرانی، یهودی و یا مشرک تولد می‌شوند. سوال اینست که آیا این اولادها و اطفال در این حالت مرتد هستند و با آن‌ها معامله مرتد صورت می‌گیرد؟ و یا این که پیرو همان دینی هستند که این اولادها بر آن تولد شدند؟

پاسخ این است: اولاد مرتدینی که قبل از ارتداد پدرش تولد شده قطعاً مسلمان حساب آمده؛ اما وقتی پدرشان را در ارتداد پیروی کردند، در آن وقت با آن‌ها معامله ارتداد صورت می‌گیرد. در صورتی که بعد از ارتداد پدرشان از زن کافره و یا مرتد تولد شوند، این‌ها کافر پنداشته می‌شوند و مرتد شمرده نمی‌شوند و با این‌ها همان تعامل صورت می‌گیرد که با اهل آن دین صورت گرفته است؛ پس هرکس که از پدر و مادر مرتد بعد از کفرشان از زن کافره و یا مرتد به دنیا آمد، محکوم به کفر است؛ زیرا او از پدر و مادر کافر به دنیا آمده است؛ مثلاً اگر پدر و مادر آن طفل یهودی و یا نصرانی شده بود؛ یعنی از اهل کتاب بود، با آن طفل مانند اهل کتاب معامله می‌شود و اگر مشرک شده بودند، با اولاد آن‌ها نیز معامله مشرکین صورت می‌گیرد. به دلیل این روایتی که از ابن مسعود روایت شده است:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا أَرَادَ قَتْلَ أَبِيكَ (عقبه بن أبي معيط) قَالَ مَنْ لِلصَّبِيِّ قَالَ النَّاسُ»

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه وسلم وقتی اراده قتل پدرت "عقبه ابن ابی معیط" را نمود، گفت طفل چی می‌شود، گفت آتش.

این روایت را ابو داود و حاکم روایت نموده و ذهبی نیز آن را موافقت کرده است و در روایت دار قطنی آمده است: «الْتَارُ لَهُمْ وَلَا بِيَهُمْ» یعنی آن‌ها و پدران شان در آتش اند. و همچنان در صحیح البخاری در باب اهل الدار از کتاب جهاد از ابن عباس از صعب ابن جثامه ثابت شده که گفت:

«مَرَّ بِي النَّبِيُّ ﷺ بِالْأَبْوَاءِ - أَوْ بَوْدَانَ - وَسُئِلَ عَنِ أَهْلِ الدَّارِ، يُبَيِّنُونَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَيَصَابُ مِنْ نِسَائِهِمْ وَذَرَارِيهِمْ، قَالَ ﷺ: هُمْ مِنْهُمْ»

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه و سلم از منطقه ابواء و یا ودان بود که از نزد گذشتند و از اهل خانه پرسان کردند که ایشان از مشرکین هستند و از طرف شب بر آن‌ها شبیخون زده می‌شود و زنان و اطفال شان نیز ضرر وارد می‌شود و یا کشته می‌شوند، رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند که آن زنان و اطفال نیز از جمله آن‌ها محسوب می‌شوند.

پس هر کسی از پدر و مادر کافر تولد شود کافر پنداشته می‌شود و حکم آن حکم کفار است. بناءً کسانی که از اسلام مرتد می‌شوند و از جمله فرق و گروه‌های غیر اسلامی می‌شوند، مانند دروزی‌ها، بهائیه و قادیانیه با آن‌ها مانند مرتدین معامله نمی‌شود؛ زیرا آن‌ها مرتد نیستند که با آن‌ها مانند مرتدین معامله شود؛ بلکه پدران شان کسانی هستند که مرتد شدند و با آن‌ها معامله مرتد صورت گرفته و این مردم از پدر و مادر کافری به دنیا آمدند؛ پس با این‌ها تعاملی صورت می‌گیرد که با سایر کفار صورت گرفته است و به دلیل این‌که این مردم مرتد نشدند، یعنی به دینی از ادیان اهل کتاب نرفتند، یعنی به سوی نصرانیت و یا یهودیت نرفتند، با این‌ها مانند مشرکین معامله می‌شود؛ پس ذبح این مردم خورده نشده و زنان شان نکاح نمی‌شود؛ زیرا غیر مسلمانان یا از جمله اهل کتاب شمرده می‌شوند و یا از جمله غیر اهل کتاب؛ یعنی مشرکین هستند و گروه سومی ندارد. به همین دلیل، رسول الله صلی الله علیه و سلم از مجوس هجر از روایت حسن بن محمد بن حنفیه آمده است که گفت:

«فَمَنْ أَسْلَمَ قَبْلَ مِنْهُ، وَمَنْ لَمْ يُسَلِّمْ ضُرِبَتْ عَلَيْهِ الْجَزِيَّةُ، غَيْرَ نَاكِحِي نِسَائِهِمْ وَلَا أَكْلِي ذَبَائِحِهِمْ»

ترجمه: کسی که اسلام آورد، اسلام آن پذیرفته شود و کسی که اسلام نیاورد، بر آن جزیه تعیین شود، زنان شان به نکاح گرفته نشده و ذبائح شان خورده نشود. حافظ در روایت گفته که عبدالرازق و ابن ابوشیبہ تخریج نموده؛ در حالی که این روایت مرسل و جید الاسناد است.

ذریه و اولاد آن کسانی که از اسلام مرتد و نصرانی شدند، مانند آن‌هایی که فعلاً عائله شهاب در لبنان هستند، پدرشان مسلمان بودند، به نصرانیت مرتد شدند و ذریه شان به نصرانیت برگشتند، با این‌ها و مانندشان مانند اهل کتاب تعامل می‌شود. «پایان»

از این مسئله حکم اولاد آن‌هایی که از پدر و مادر کافر تولد می‌شوند، معلوم می‌شود که با آن‌ها به اساس دین پدران شان تعامل می‌شود؛ مگر آن‌که مسلمان شوند...

2- قبلاً به تاریخ 22 جولای 2011م مثل همین سوال را جواب داه بودیم که بخشی از جواب آن سوال به گونه ذیل آمده بود: «تناقضی نیست، اول در خصوص فرزندان صغیر کفار است که بر کفرشان می‌میرند؛ پس فرزند هر والدین کافر، کافر است و حکم آن حکم کفار است؛ چنانچه در دو حدیث ابن مسعود و ابن عباس آمده که شما نیز این دو حدیث را در سوال خود ذکر کردید، طبعاً این حالتی است که فرزند کافر در حالت کفر قبل از بلوغ و اسلام آوردن بمیرد... اما حدیث ابوداود اختصاص به مسلمانان دارد؛ پس کسی که از مسلمانان صغیر باشد، وقتی بلوغ شود مکلف به احکام شرعی می‌شود و همچنان شخص خواب وقتی بیدار می‌شود و دیوانه وقتی به هوش می‌آید...» پایان.

3- برای معلومات بیشتر باید گفت که در این خصوص بعضی نظریات دیگری نیز وجود دارد که این حکم را تنها متعلق به دنیا می‌سازد؛ اما در آخرت حکم ایشان به الله متعال تعلق دارد و از جمله این نظریات موارد ذیل است:

ا- نووی در شرح صحیح مسلم (در جلد 12 صفحه 55) می‌گوید که حکم اولاد کفار در دنیا مانند حکم پدران‌شان است؛ اما در صورتی‌که قبل از بلوغ فوت شده باشند، در آخرت در خصوص‌شان سه مذهب است؛ مذهب صحیح اینست که آن‌ها در جنت هستند. مذهب دوم اینست که ایشان در آتش هستند و مذهب سوم به صورت قطعی نظر نمی‌دهد. (الخطیب علی متن ابی شجاع جلد 2 صفحه 256) را نگاه کن.

ب- نیل الاوطار در جلد 11 صفحه 465 چنین آمده است: «باب پیروی طفل از والدینش در کفر و کسی‌که از آن‌ها مسلمان می‌شود و صحت اسلام طفل ممیز 3224- (از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است:

«مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ أَوْ يمجِّسَانِهِ، كَمَا تُنْتَجُ الْبُهَيْمَةُ جَمْعَاءَ هَلْ تُحْسِنُونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ؟»

ترجمه: هر نوزادی بر فطرت به دنیا می‌آید؛ اما والدینش او را یهودی، نصرانی یا مجوسی بار می‌آورند. همانگونه که نوزاد حیوان هنگام ولادت، صحیح و سالم است؛ آیا دیده‌اید حیوانی گوش بریده به دنیا بیاید.

سپس ابوهریره می‌گوید «فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا» فطرت الله سبحانه و تعالی که مردم را بر آن آفریده است. الایة. (متفق علیه) و در روایت متفق علیه همچنان آمده است که گفتند یا رسول الله از کسی‌که در حالت صغارت فوت می‌شود، خبر بده، رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: «اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ» یعنی الله سبحانه و تعالی به آنچه که هستند، عالم‌تر است. در حدیث ابوهریره دلیل بر اینست که در حین ولادت اولاد کفار بر آن‌ها حکم اسلام می‌شود و وقتی طفل در دار اسلام بدون پدر و مادر یافت گردد، مسلمان می‌باشد؛ زیرا طفل به واسطه پدر و مادرش یهودی، نصرانی و مجوسی می‌گردد و وقتی پدر و مادرش گم شدند؛ پس آن طفل بر آن حالتی باقی می‌ماند که تولد شده که همانا حالت اسلام است.

این فرموده رسول الله صلی الله علیه و سلم «اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ» دلیل بر اینست که وقتی کفار در حال صغارت فوت شوند، احکام‌شان در نزد الله سبحانه و تعالی بوده و معین نیست؛ بلکه وابسته به عملی است که اگر او شخص زنده گی می‌کرد، آن را انجام می‌داد.» پایان.

به هر حال نظر ما چیزی است که در شماره 1 و 2 ذکر شده و الله سبحانه و تعالی از همه عالم‌تر و با حکمت‌تر است.

14 ربیع الآخر 1444 هـ.ق.

8 نوامبر 2022 م.

مترجم: مصطفی اسلام